

УДК 339.98

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ВІДНОСИН ЕКОНОМІЧНОЇ СИЛИ МІЖ КРАЇНАМИ

Чугасєв О. А.

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. Уряді досліджень структура відносин економічної сили розглядається на абстрактно-теоретичному, як правило, субнаціональному, рівні з використанням терміну економічна влада. Реалізація економічної сили на міжнародному рівні має свою специфіку, що вимагає коригування понятійного апарату. Економічна сила країни передбачає м'який або жорсткий вплив однієї країни на іншу економічними засобами в інтересах першої країни (суб'єкта сили), як правило, проти волі іншої країни (об'єкта сили). Водночас, відносини економічної сили можуть виходити за межі усвідомленого економічного примусу. Автор також розглядає джерела економічної сили, систему вигод і витрат суб'єктів і об'єктів від застосування економічної сили, що визначає мотиваційний механізм для вибору країнами свої поведінки у міжнародних економічних силових відносинах.

Ключові слова: економічна сила, економічна влада, економічний примус, сила країни.

Постановка проблеми. Найбільш повно структурні елементи відносин економічної сили досліджені в рамках концепції економічної влади. Проте дослідники цієї концепції абстрагуються від особливостей міжнародного економічного середовища і реалізації економічної сили на рівні багатьох країн. Не заперечуючи справедливості застосування терміну економічна влада на теоретично-абстрактному або субнаціональному рівні, у відносинах між формально незалежними країнами ми надаємо перевагу терміну економічна сила. Також поняття економічної сили, на наш погляд, є більш широким за поняття економічної влади. В найбільш загальному вигляді економічна сила може розглядатися як економічний вплив або впливовість суб'єкта сили на інших учасників, незалежно від ступеня навмисності, усвідомлення та відмінності від інтересів таких учасників.

Мета статті полягає у визначенні співвідношення понять економічної сили і економічної влади та структурних елементів відносин економічної сили.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Влада передбачає здатність суб'єкта влади примусити об'єкта влади до нееквівалентних витрат для максимізації корисності влади суб'єкта [1].

О. М. Мойсеєнко зазначає, що внаслідок нерівності всі економічні одиниці розподіляються на домінуючі та підлеглі. При цьому залежні одиниці мають враховувати прямий або непрямий примус домінуючої одиниці [2].

Т. С. Ухалова зазначає, що відносини економічної влади виникають, коли у однієї сторони угоди (об'єкта) на відміну від іншої (суб'єкта) обмежені або відсутні альтернативи вибору чи обмежена інформація про результати вибору. Владні відносини проявляються у відносинах власності, обміну, найму, управління виробництвом, агентських відносинах, державному економічному регулюванні. Відносини економічної влади включають елемент підпорядкування [3].

А. Берлі характеризує економічну владу як здатність приймати рішення про початок або відмову від діяльності та встановлювати умови та ціни угод відносно виробництва, купівлі-продажу товарів та послуг, найму на роботу [4].

А. Мовсеян і А. Лібман розглядають економічну владу як відносини між економічними інституціями, соціальними групами та індивідами в сфері економічної діяльності, за яких суб'єкт влади генерує власний простір, а об'єкти влади змушені слідувати інтересам і волі суб'єкта влади, поступаючись певною мірою власними інтересами та цілями [5].

Т. А. Виголко розглядає економічну владу подвійно. З одного боку, це влада суб'єкта господарства в сфері економіки, з іншого боку це влада, яка досягається економічними засобами [6].

А. А. Пилипенко майже ототожнює відносини підпорядкування і влади, в основі чого лежить дія агента в межах чужих інтересів [7].

Основні результати дослідження.

Суб'єкт і об'єкт економічної сили. Як бачимо, економічна влада розглядається на субнаціональному рівні або абстрагуючись від рівня економічних суб'єктів. Проектуючи силові відносини на міжнародний економічний рівень, можемо сказати, що економічна сила країни передбачає м'який або жорсткий вплив однієї країни на іншу економічними засобами в інтересах першої країни як правило проти волі іншої країни. Перша країна при цьому розглядається як суб'єкт економічної влади, а інша – як об'єкт.

Суб'єкт сили також можна називати центром сили. В широкому розумінні центр сили М. Улмер визначає як фізичну особу, організацію, групу фізичних осіб або організацій, рішення яких здійснюють помітний вплив на національну економіку [8, с. 344]. Проте на міжнародному економічному рівні ми будемо розглядати як центр економічної сили країну або інтеграційне утворення, яке досягло достатньо високого рівня інтеграції, допускаючи при цьому можливість розгляду як таких центрів субнаціональних, транснаціональних суб'єктів та міжнародних організацій. Те ж саме стосується об'єкта сили.

Об'єкт влади може бути таким внаслідок або відсутності засобів до існування або внаслідок наявності власності, яку він ризикує втратити [9, с. 88]. В будь-якому випадку він має менше ресурсів для спротиву застосування економічної сили.

Але у парі суб'єкт – об'єкт влада може бути не тільки сконцентрована в одних руках. Часто відбувається баланс влади суб'єктів відносно один до одного. Це залежить від співвідношення їх владних потенціалів [9, с. 104-106]. Із цим пов'язане поняття інтеркурсивної влади як відносин двостороннього примусу, взаємодії сторін, де кожна одночасно є і суб'єктом і об'єктом влади [7]. Дійсно, залежно від конкретних кон'юнктурних умов і конфігурації угруповань у міжнародних відносинах в різних епізодах застосування економічної сили одна й та сама країна може бути і суб'єктом і об'єктом.

Проблема наявності примусу. В.В. Дементьев, розглядаючи поняття економічної влади, виділяє наступні ознаки влади:

- вплив, детермінація поведінки іншого, примус;
- спрямованість впливу завдяки цілям, інтересам, волі, вигодам;
- дія проти волі об'єкту застосування влади [9, с. 23].

З іншого боку, він все ж зазначає, що обмеження свободи для об'єкта може мати для об'єкту влади:

- явний характер, коли відбувається примус до дій;
- прихований характер – зміна величини витрат від вибору альтернативних варіантів без явних наказів, що може створювати ілюзію відсутності влади [9, с. 90-91].

М. Г. Капітоненко зазначає, що бажання об'єктом сили тих самих результатів як і суб'єкта ставить під сумнів наявність факту застосування сили. Без знання цілей та справжніх інтересів, а лише вимірюючи ресурси та спостерігаючи за поведінкою міжнародних акторів, неможливо відчутти їх силу [10].

Проте, на нашу думку, умова дії економічної сили проти волі об'єкту є дискусійною. На рівні країни-об'єкту може бути різне ставлення до такого впливу серед державних службовців, населення, бізнес-кіл або інших груп. До того ж фізичні особи країни-об'єкта можуть, введені в оману засобами інформаційного впливу або внаслідок нестачі ефективною інформації, можуть свідомо діяти проти власних інтересів, розцінюючи свої дії як правильні. Нарешті, іноді застосування економічної сили може врешті-решт бути й в інтересах країни-об'єкта. В такому випадку країна-суб'єкт сили може діяти в умовно альтруїстичних цілях, поступатися малим для досягнення більш важливих і широких для неї цілей в глобальному масштабі, займатися кооперацією на вигідних для неї умовах, або так само намагатися досягнути для себе хибних цілей. Це вже не говорячи про те, що короткострокові і довгострокові цілі для країни можуть бути не одне й те саме.

Окрім відносин економічної влади В. В. Дементьєв також виділяє схожі, але інші відносини:

- обмін між рівними суб'єктами на вільному ринку;
- кооперація робітників;
- випадкова незапланована взаємодія, яку не можна передбачити заздалегідь при плануванні максимізації корисності;
- ненавмисний вплив;
- взаємодія при якій один з агентів несе витрати, але інший агент не є причиною витрат, тобто не є джерелом примусу [9, с. 41-42].

Розглядаючи проблему економічної сили на міжнародному рівні, в цілому ми погоджуємося з таким виокремленням, але з застереженнями, що силові відносини можуть бути присутніми і в цих випадках.

1. Вільний ринок і рівність суб'єктів – це швидше виняток ніж правило. Навіть якщо фірми різних країн за власними параметрами є ідентичні, вони розташовані у різних країнах, які мають різні можливості щодо захисту інтересів своїх фірм у випадку необхідності.

2. Кооперація між країнами передбачає виділення ресурсів на цей вид взаємодії, і пропорції витрат не обов'язково можуть відповідати пропорціям можливостей та інтересів країн-учасників. Наприклад, країни ЄС в сукупності мають непропорційно більше голосів у МВФ, ніж багато інших країн. З іншого боку, в подібних випадках іноді спостерігається ефект сили слабшого, коли менші країни представлені непропорційно більшою мірою або їм видається пільгове фінансування. В цілому тут ми погоджуємося з тезою про те, що система влади визначає структуру розподілу доходів і витрат між агентами, коли пропорція доходів і внеску агентів відхиляються одна від одної [7].

3. Виняткова незапланована взаємодія може мати неоднакові наслідки для країн з різною економічною силою.

4. Ненавмисний вплив є чи не найбільш дискусійним пунктом у цьому переліку. Наприклад, економічна криза у великій країні може сильно відобразитися на малій економіці, особливо з не диверсифікованою економікою, а така сама за глибиною криза у малій економіці мало відобразиться на великій країні (остання швидше за все й не опиниться у рецесії). І хоча навмисного примусу не відбувається, швидше за все відбуватиметься перерозподіл ресурсів або відносних можливостей на користь економічно більш сильної країни. Інший приклад, суб'єкти слабшої країни можуть бути самі готовими укладати

угоди на менш вигідних умовах з суб'єктами сильнішої країни, наприклад, з міркувань нестачі ліквідності. В такому випадку реалізація економічної сили з боку сильної країни виявляється ненавмисною, але наслідки є схожі до таких, якби економічна сила використовувалася навмисно.

З цих міркувань ми також розглядаємо поняття економічної сили у більш широкому розумінні ніж економічна влада.

Джерело економічної сили. Це аспект розглядається з різних боків. Основою формування відносин влади, як зазначає Т. А. Виголко є:

- асиметричний розподіл ресурсів між економічними агентами;
- використання ресурсів суб'єктом влади для створення витрат для інших акторів;
- безальтернативність вибору для об'єкта влади;
- наявність у об'єкта ресурсів, корисних для суб'єкта влади [6].

Д. І. Дєдов розглядає такі явища як права власності, ринкові залежності (в рамках технологічного чи логістичного ланцюга), спільні інтереси та авторитет [11].

А. Р. Кронберг умовно покладає в основу потенційної влади залежність, авторитет, примус і вплив, а в основу реалізованої влади контроль і панування [12].

Як вказує В. В. Дементьєв, влада реалізується, зокрема, завдяки обміну ресурсами на заданих умовах або управлінню діями об'єкта (включаючи контроль мотивації об'єкту, його поведінки, використання ресурсів) [9, с. 80-82].

Позитивна мотивація для реалізації економічної сили. Як вказує А. М. Лібман, влада дозволяє її суб'єкту одержувати додаткові блага не суто завдяки процесу обміну, а внаслідок споживання самого блага «влада», але при цьому відмови від влади в обмін на додаткові блага не відбувається [13]. Тобто в процесі свого споживання економічна влада або сила, як правило, не вичерпуються, а може і збільшуватися.

В. В. Дементьєв вказує, що наявність влади призводить до таких наслідків:

- зміна співвідношення витрат і вигоди від альтернативних способів поведінки;
- перерозподіл ресурсів;
- зміна цілей;
- зміна структури виробництва благ [9, с. 39].

Знов проектуючи це на міжнародний економічний рівень, наведемо приклади. Це можуть бути підвищені витрати на закупівлю енергоносіїв, необхідність знижувати експортні ціни для витримування конкуренції в умовах існування високого імпортного тарифу в центрі економічної сили, передача прав власності на підприємства за нижчою вартістю після падіння курсу національної валюти, втеча капіталу або кваліфікованої робочої сили, зміна вектору спрямувань до економічної інтеграції, зменшення частки високотехнологічних галузей на користь виробництва товарів з низьким ступенем обробки.

Наслідки використання економічної сили є мотиваційним чинником для суб'єкта сили. Як вказує В.В. Дементьєв, для того щоб потенційна влада, наявна внаслідок наявності ресурсів влади, перетворилася на реальну владу потрібно, щоб суб'єкт влади мав мотивацію її використовувати. При цьому позитивні ефекти влади включають:

- розподільчий ефект (відчуження ресурсів від об'єкту влади);
- виробничий ефект (використання ресурсів об'єкту влади);
- захисний ефект (обмеження дій зовнішніх агентів, по відношенню до яких суб'єкт влади може стати об'єктом влади);
- антиентропійний ефект (зменшення ступеню непередбаченості дії інших агентів) [9, с. 62-63].

Також слід зазначити, що реалізація влади відбувається, якщо цей позитивний ефект більший за витрати на таку реалізацію. Різниця між ними називається рентою влади [9, с. 64]. В. В. Дементьев виділяє три види ренти:

1. Перший вид – пряма рента (внаслідок заміщення витрат суб'єкта влади витратами об'єкта влади) може проявлятися у формі монопольного прибутку, додаткової вартості.
2. Другий вид – виникає внаслідок зниження сукупних витрат суб'єкта і об'єкта влади завдяки об'єднанню ресурсів, зменшенню невизначеності та транзакційних витрат.
3. Третій вид ренти влади виникає завдяки недопущенню використання ресурсів об'єкта влади способом, несприятливим для суб'єкта влади [9, с. 68-71].

Як бачимо другий випадок фактично відображає відносини кооперації, які також ми можемо включати до відносин економічної сили за умов непропорційних витрат та віддачі для суб'єкта та об'єкта сили.

Також, так як влада може розглядатися іноді як самоціль [9, с. 75], то можемо говорити про ще один вид ренти, але не у абсолютному, а відносному вигляді, коли йдеться про набуття суб'єктом більшої економічної сили як здатності / потенціалу, якщо тільки об'єкт влади або треті сторони не встигають виробити або одержати більше ресурсів, ніж отримує суб'єкт сили внаслідок реалізації своєї сили. В іншому випадку суб'єкт економічної сили може накопичувати ресурси, але втрачати свою відносну економічну силу, але не так сильно як за умов відсутності реалізації економічної сили щодо даного об'єкту.

В цілому, В. В. Дементьев виділяє такі функції влади:

- заборонна – виключення певних варіантів поведінки об'єкту влади;
- спрямовуюча – направлення на дії згідно диспозиції влади;
- дозвільна – визначає діапазон можливих дій;
- захисна – захист об'єкта влади від дій третіх осіб;
- об'єднувальна – об'єднує ресурси свої та об'єктів влади для досягнення певної мети;
- координуюча – координує дію декількох об'єктів влади.

Останні три функції також створюють ренту влади і для об'єкту влади [9, с. 95-96], тобто мова йде про елементи кооперації.

Негативна мотивація. З іншого боку, суб'єкт сили може нести витрати на її підтримку та реалізацію. Такі витрати, якщо вони надмірні, можуть вимивати ресурси зі звичайних процесів економічного відтворення, модернізації економіки, що може призводити до втрат для суспільства [6] і послабляти самого суб'єкта економічної сили у довгостроковій перспективі.

Витрати на реалізацію економічної сили для суб'єкта включають декілька складових:

- витрати на розробку диспозиції влади (диспозиція влади включає в себе ті рамки поведінки, які суб'єкт влади визначає для об'єкта (права, обов'язки, заборони, ціна, обсяг, якість благ), порушення яких веде до виникнення витрат відмови для об'єкта сили – вона може нести адресний або безадресний характер, чіткою або неповною, додамо також, що вона може носити разовий або тривалий характер; на міжнародному рівні вона зазвичай фіксується в угодах між країнами, досягнутої в результаті переговорів, нормативних актах наднаціональних інституцій, або носить неформальний характер);
- витрати на погодження (якщо диспозиція є неповною);
- витрати на використання санкцій: позитивних чи негативних [9, с. 77-78] – перші у разі відсутності спротиву об'єкта сили, другі – за його наявності;
- витрати на вимірювання відповідності дій об'єкта диспозиції влади [9, с. 79];

- додамо до цього переліку витрати на набуття ресурсів для досягнення достатнього рівня економічної сили як здатності (вони можуть бути розподілені між різними епізодами використання економічної сили).

Але позитивний ефект зменшують не тільки витрати. Для об'єкту влади інтерес представляє не само надання ресурсів суб'єкту, а переконання суб'єкту, що такі ресурси надані в достатній мірі згідно диспозиції влади, щоб він погодився на обмін або відмовився від санкцій. Цей ефект опортуністичної поведінки знижує ефект від реалізації влади суб'єктом [9, с. 99].

Обмежує реалізацію економічної сили і довгостроковість інтересів суб'єкта сили. Для максимізації корисності реалізації економічної сили у довгостроковому періоді суб'єкт сили змушений опікуватися об'єктом сили [14, с.10], його виживанням і навіть розвитком.

Об'єкт застосування влади несе такі витрати:

- витрати підпорядкування у формі прямих втрат від передачі своїх ресурсів на користь суб'єкту підпорядкування;
- витрати підпорядкування у формі втраченої вигоди внаслідок відмови використання своїх ресурсів іншим шляхом;
- витрати відмови у випадку відмови від вимог суб'єкта сили [9, с. 28-29];
- перекладання негативних екстерналій від використання ресурсів на об'єкта сили, який може іноді визнаватися і винуватим у подібних наслідках [15, с.16] (наприклад, тягар забруднення навколишнього середовища при видобутку корисних копалин, які вимушено продаються за заниженими цінами суб'єкту сили);
- втрати від контролю або регулювання дій агентів іншої країни (країн), у їх взаємодії з даним об'єктом сили (непрямі втрати від тиску на інші об'єкти сили);
- відносна втрата потенціалу сили об'єктом.

Витрати підпорядкування можуть мати форму, наприклад, продажу товарів за нижчими цінами, відмови від розвитку виробництв товарів подвійного призначення, непропорційно більшого усунення торговельних бар'єрів при взаємній лібералізації зовнішньої торгівлі, обумовленості міжнародних кредитів тощо.

Витрати відмови суб'єкт влади має можливість створити шляхом ненадання своїх ресурсів об'єкту, у яких останній має зацікавленість, або вилучення додаткових ресурсів об'єкта чи обмеження можливостей їх використання [9, с. 28-29],], тобто у вигляді негативних санкцій з боку суб'єкта сили. Ці витрати також називаються витрати невідкорення [14, с. 5]. Витрати відмови можуть мати форму торговельних санкцій, відмови надання кредитів, безповоротної допомоги або торговельних преференцій від суб'єкта сили тощо.

Висновки. Таким чином, відносини економічної сили між країнами схожі з відносинами, описаними в рамках концепції економічної влади. Вони мають направлений характер від суб'єкта до об'єкта сили, що не виключає взаємного, але неоднакового впливу. Відносини економічної сили можуть виходити за межі економічного усвідомленого економічного примусу. Але реалізація або утримання від економічної сили сприяє наявності цілого комплексу чинників позитивної та негативної мотивації для суб'єкта та об'єкта сили. Подальші дослідження можуть охарактеризувати співвідношення економічної сили з іншими близькими концепціями, такими як економічне суперництво, економічна експансія, економічні санкції, економічні війни.

Список використаної літератури

1. Постсоветский институционализм: Монография / Под ред. Р. М. Нуреева, В. В. Дементьева. – Донецк : Каштан, 2005. – 480 с. – Цит. за: Выголко Т. А. Появление власти в экономической жизни / Т. А. Выголко // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2009. – Вип. 36-2. – С. 34-38.
2. Мойсеєнко О. М. Проблема влади в інституціональній теорії / О. М. Мойсеєнко // Бізнесінформ. – 2011. – № 10. – С.166-170.
3. Ухалова Т. С. Властные отношения между экономическими агентами / Т. С. Ухалова // Спецпроект: аналіз наукових досліджень: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 черв. 2012 р.: у 7 т. Т. 6 : Економіка в деталях. – 2012. – С. 5-7.
4. Berle, A. Power without property / A. Berle. – N.Y.: Harcourtbrace, 1959. – P. 78. – Цит. за: Ижболдин-Кронберг А. Р. Экономическая власть: актуальность проблемы, границы исследования, основные понятия и категории / А. Р. Ижболдин-Кронберг // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2013. – Спецвыпуск (32). – Т. 3. – С. 18-22.
5. Мовсеян А., Либман А. Роль фактора власти в экономике / А. Мовсеян, А. Либман // Экономист. – 2002. – № 1. – С. 58-64. – Цит. за: Выголко Т. А. Появление власти в экономической жизни / Т. А. Выголко // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2009. – Вип. 36-2. – С. 34-38.
6. Выголко Т. А. Появление власти в экономической жизни / Т. А. Выголко // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2009. – Вип. 36-2. – С. 34-38.
7. Пилипенко А. А. Економічна влада як передумова активізації процесів соціально-економічного розвитку інтегрованих структур / А. А. Пилипенко // Коммунальное хозяйство городов. Серия: Экономические науки. – Харьков : Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, 2008. – № 83. – С. 169-177.
8. Ulmer M.J. Some Reflections on Economic Power and Economic Theory / Melville J. Ulmer // DeEconomist. –1959. – Vol. 107. – No. 1 – P. 338-346.
9. Дементьев В. В. Власть: экономический анализ. Основы экономической теории власти: Монография / В. В. Дементьев. – Донецк : Каштан, 2003. – 200 с.
10. Капітоненко М. Г. «М'яка сила» у сучасній світовій політиці: теоретичні аспекти / М. Г. Капітоненко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Вип. 94 (Ч.ІІ). – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2010. – С. 20-29.
11. Дедов Д. И. Конфликт интересов / Д. И. Дедов. – М. : Волтер Клувер, 2004. – 288 с. – Цит. за: Пилипенко А. А. Економічна влада як передумова активізації процесів соціально-економічного розвитку інтегрованих структур / А. А. Пилипенко // Коммунальное хозяйство городов. Серия: Экономические науки. – Харьков: Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, 2008. – № 83. – С. 169-177.
12. Ижболдин-Кронберг А. Р. Экономическая власть: актуальность проблемы, границы исследования, основные понятия и категории / А. Р. Ижболдин-Кронберг // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2013. – Спецвыпуск (32). – Т. 3. – С. 18-22.
13. Либман А. М. Власть и организационное развитие / А. М. Либман // Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – № 5. – С. 38-46.

14. Антикуз В. М. Економічна влада як фактор розподілу доходів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / Вікторія Михайлівна Антикуз. – Донецьк, 2010. – 20 с.
15. Горобченко Д. В. Організаційно-економічні основи управління екологічним боргом в контексті сталого розвитку: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / Горобченко Денис Володимирович. – Суми, 2011. – 229 с.

STRUCTURAL ELEMENTS OF ECONOMIC POWER RELATIONS BETWEEN COUNTRIES

Chugaiev O. A.

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations of Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Abstract. *A number of research works consider the structure of economic power relations at the abstract or theoretical, usually subnational, level. Economic power at the international level has its own specific features. Application of economic power by a country means soft or hard influence on another country with the use of economic means for the benefit of the first country usually against the will of the second country. At the same time economic power relations may lie outside the scope of deliberate economic enforcement. The author also considers sources of economic power and the system of benefits and costs for various agents in economic power relations, which underlie the motivation mechanism for behavioral pattern of countries in international economic power relations.*

Key words: *economic power, economic force, dominance of countries.*

Referances

1. Postsovetskiy instytutsionalizm: Monografiya / Pod red. R. M. Nureyeva, V. V. Demytyeva. – Donetsk: Kash-tan, 2005. – 480 s. – Cited by: Vygolko T. A. Poyavleniye vlasti v ekonomicheskoy zhyzni / T. A. Vygolko // Naukovi pratsi DonNTU. Seriya: ekonomichna. 2009. – Vyp. 36-2. – S.34-38.
2. Moiseyenko O. M. Problema vlady v instytutsionalniy teorii / O. M. Moiseyenko // Biznesinform. – 2011. – № 10. – S.166-170.
3. Ukhalova T. S. Vlastnyye otnosheniya mezhdu ekonomicheskimi agentami / T.S. Ukhalova// Spetsproyekt: analiz naukovykh doslidzhen: materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 14-15 cherv. 2012 r.: u 7 t. T.6: Ekonomikavdetaliakh. – 2012. – S. 5-7.
4. Berle, A. Power without property / A. Berle. – N.Y. : Harcourtbrace, 1959. – P. 78. – Cited by: Izhboldin-Kronberg A. R. Ekonomicheskaya vlast: aktualnost problem, granitsy issledovaniya, osnovnyye poniatiya I kategorii / A. R. Izhboldin-Kronberg // Vestnik Altayskoy akademii ekonomiki I prava. – 2013. – Spetsvypusk (32). – T. 3.– S. 18-22.
5. MovseyanA., LibmanA. Rol faktora vlasti v ekonomike / A. Movseyan, A. Libman // Ekonomist. – 2002. – № 1. – С. 58-64. – Cited by: Vygolko T.A. Poyavleniye vlasti v ekonomicheskoy zhyzni / T. A. Vygolko // Naukovi pratsi DonNTU. Seriya: ekonomichna. 2009. – Vyp. 36-2. – S. 34-38.
6. Vygolko T.A. Poyavleniye vlasti v ekonomicheskoy zhyzni / T. A. Vygolko // Naukovi pratsi DonNTU. Seriya: ekonomichna. 2009. – Vyp. 36-2. – S. 34-38.
7. Pylypenko A. A. Ekonomichna vlada yak peredumova aktyvizatsii protsesiv sotsialno-ekonomichnogo rozvytku integrovanykh struktur / A. A. Pylypenko // Komunalnoye khozyaystvo gorodov. Seriya: Ekonomicheskkiye nauki. – Karkov: Kharkovskiy natsionalnyy universytet gorodskogo khozyaystva imeni A. N. Beketova, 2008. – №8 3. – S.169-177.
8. Ulmer M.J. Some Reflections on Economic Power and Economic Theory / Melville J. Ulmer // De Economist. –1959. –Vol. 107. – No. 1 – P. 338-346.
9. Demytyev V. V. Vlast: ekonomicheskyy analiz. Osnovy ekonomicheskoy teorii vlasti: Monografiya / V. V. Demytyev. – Donetsk: Kashtan, 2003. – 200 s.

10. Kapitonenko M. G. «Miaka syła» u suchasnyy svitovii politytsi: teoretychni aspekty / M. G. Kapitonenko // Aktualni problem mizhnarodnykh vidnosyn: Zbirnyk naukovykh prats. – Vyp. 94 (Ch.II). – K. : Kyiivskii natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Instytut mizhnarodnykh vidnosyn, 2010. – S. 20-29.
11. Dedov D. I. Konflikt interesov / D. I. Dedov. – M.: Volter Kluver, 2004. – 288 s. – Cited by: Pylypenko A. A. Ekonomichna vlada yak peredumova aktyvizatsii protsesiv sotsialno-ekonomichnogo rozvytku integrovanykh struktur / A. A. Pylypenko // Komunalnoye khozyaystvo gorodov. Seriya: Ekonomicheskiye nauki. – Karkov: Kharkovskiy natsionalnyy universytet gorodskogo khozyaystva imeni A.N. Beketova, 2008. – № 83. – S. 169-177.
12. Izhboldin-Kronberg A. R. Ekonomicheskaya vlast: aktualnost problem, granitsy issledovaniya, osnovnyye ponyatiya I kategorii / A. R. Izhboldin-Kronberg // Vestnik Altayskoy akademii ekonomiki I prava. – 2013. – Spetsvyypusk (32). – T. 3. – S. 18-22.
13. Libman A. M. Vlast I organizatsionnoye razvitiye / A. M. Libman // Menedgment v Rossii I zarubezhom. – 2003. – № 5. – S. 38-46.
14. Antykuz V. M. Ekonomichna vlada yak factor rozpodilu dokhodiv: avtoref. dis. Na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: spets. 08.00.01 «Ekonomichna teoriya ta istoriya ekonomichnoyi dumky» / Viktoriya Mykhaylivna Antykuz. – Donetsk, 2010. – 20 s.
15. Horobchenko D. V. Orhanizatsiyno-ekonomichni osnovy upravlinnia ekolohichnym borhom v konteksti staloho rozvytku: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.06 / Horobchenko Denys Volodymyrovych. – Sumy, 2011. – 229s.

СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ОТНОШЕНИЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИЛЫ МЕЖДУ СТРАНАМИ

Чугаев А. А.

Кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры мирового хозяйства и международных экономических отношений Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *В ряде исследований структура экономической силы рассматривается на абстрактно-теоретическом, как правило, субнациональном, уровне с использованием термина экономическая власть. Реализация экономической силы на международном уровне имеет свою специфику, что требует коррекции понятийного аппарата. Экономическая сила страны предусматривает мягкое или жесткое влияние одной страны на другую экономическими средствами в интересах первой страны (субъекта силы), как правило, против воли другой страны (объекта силы). В то же время, отношения экономической силы могут выходить за рамки осознанного экономического принуждения. Автор также рассматривает источники экономической силы, систему выгод и затрат субъектов и объектов от использования экономической силы, что определяет мотивационный механизм для выбора странами своего поведения в международных экономических силовых отношениях.*

Ключевые слова: *экономическая сила, экономическая власть, экономическое принуждение, сила страны.*